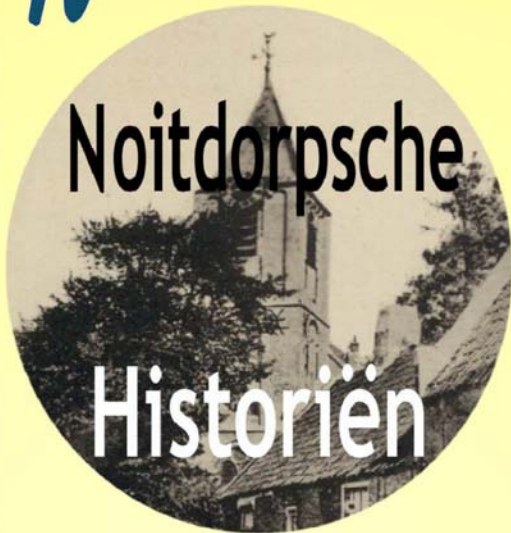

Nieuwsbrief

Per kwartaal verschijnende
uitgave van de vereniging
Noitdorpsche Historiën

6^e jaargang
nr 2 juni 2007

In deze nieuwsbrief:

<i>Van de voorzitter</i>	1
<i>Agenda</i>	1
<i>Nieuwe leden</i>	1
<i>De verkeerstoren van Ypenburg</i>	2
<i>De oude heerlijkheid Nieuwveen, bijna weer bij Den Haag gevoegd!</i>	3
<i>Veenweg 53</i>	4
<i>Bibliotheek Nootdorp</i>	5
<i>Website Geschiedenis van Zuid-Holland</i>	7
<i>Donkelaar</i>	8
<i>Dringende oproep</i>	8
<i>Van de penningmeester</i>	8
<i>Giften</i>	8

Van de voorzitter

Een Nieuwsbrief met veel wetenswaardigheden kunnen we ook nu weer bieden. De jaarvergadering is geweest, slechts vijf leden waren aanwezig, dat was wel een dieptepunt maar toch was het een goede vergadering waarin weer een aantal ideeën is geopperd die we uit gaan werken. Financieel draait de vereniging goed, mede door de boeken-verkoop. Nu nog wat enthousiaste vrijwilligers erbij zodat we de werklast wat kunnen verdelen en de vereniging kan verder groeien en bloeien. Een leuke en interessante vrijetijdsbesteding!!

Agenda

Op woensdag 8 augustus organiseert de Oranjevereniging in samenwerking met winkeliersvereniging Parade de Nootdorpsche Jaarmarkt. Wanneer er voldoende vrijwilligers zijn zal ook Noitdorpsche Historiën weer aanwezig zijn.

Op zaterdag 22 september organiseert de gemeente een Pijnacker-Nootdorp dag waar verenigingen zich kunnen presenteren. Ook Noitdorpsche Historiën zal hierbij aanwezig zijn.

Nieuwe leden

Een hartelijk welkom aan Aad (A.P.) Opstal als nieuw lid van de vereniging. Onder velen van ons bekend als slager Opstal met zijn winkel aan de Dorpstraat. Hiernaast ziet u een oude opname uit 1935 met de bezorgfiets met mand voorop voor de deur.

De verkeerstoren van Ypenburg

Een restje Koude Oorlog in een VINEX-wijk

De verkeerstoren van de voormalige NAVO-basis Ypenburg staat er wat verloren bij. Van afstand lijkt het nog heel wat, maar als je dichterbij komt dan schrik je er toch van hoe weer en wind hebben toegeslagen. Al 14 jaar wordt de toren nu niet meer gebruikt en ook in de jaren daarvoor zal het onderhoud niet veel prioriteit hebben gekregen. Binnenkort staat de toren niet meer alleen, want de grond eromheen is alweer bouwrijp gemaakt voor het volgende woningbouwproject op VINEX-locatie Ypenburg. Zal de toren dit overleven?

Het voormalige vliegveld Ypenburg heeft nooit zo'n status gehad als bijvoorbeeld Schiphol of Soesterberg of –na de oorlog- Volkel of Leeuwarden. Het veld was bij de opening in 1936 dan ook vooral bedoeld als sportvliegveld, waar sportieve vliegers hun kunsten mochten vertonen. De mobilisatie in 1939 maakte een eind aan de sportvliegerij want het leger nam Ypenburg in gebruik. En dat betekende bijna het einde, want in de meidagen van 1940 werden veld en gebouwen zwaar beschadigd bij de eerste grote luchtlandingsoperatie in de geschiedenis. Overigens moesten de Duitsers hier één van hun eerste verliezen incasseren. Uit de bezettingstijd is weinig bekend, maar de Duitsers zullen niet veel plezier van hun Flugplatz (Den) Haag hebben gehad, want in 1943 maakten ze het veld onbruikbaar. Ze legden sloten aan dwars op de houten landingsbaan die ze net daarvoor voor veel geld hadden aangelegd.

Na de oorlog zette men alles op alles om Ypenburg in oude glorie te herstellen. Met de feestelijke heropening in mei 1947 brak een nieuwe civiele periode aan. En feestelijk bleef het, want naast de activiteiten van ondernemer Frits Diepen werden er regelmatig grootse vliegfeesten en wedstrijden georganiseerd. De Internationale LuchvaartShow Ypenburg (ILSY) was in Nederland een begrip. In deze tijd maakte men ook vaak gebruik van het veld voor proefnemingen en demonstraties. Zo werd hier de eerste Nederlandse helicopter beproefd (een Si 51). De lobby van Frits Diepen voor uitbreiding van Ypenburg mislukte toen de regering rond 1950 het besluit nam om geen tweede nationale luchthaven aan te leggen. Daardoor mocht Ypenburg niet uitbreiden en kon Rotterdam wel Zestienhoven aanleggen. De toekomst van Ypenburg werd onzeker. Daaraan kwam een eind toen de NAVO extra luchtmachtbases nodig had voor de Koude Oorlog. Ypenburg werd groter dan men ooit had gedacht en kreeg een landingsbaan van zo'n 3,5 kilometer, geschikt voor de zwaarste vliegtuigen.

Bij zo'n basis hoorde natuurlijk een verkeerstoren en in 1956 werd "onze" toren gebouwd. De architect, ir.

A.J. Prins van de Genie, was niet in één keer klaar, want de gemeente-architect van Nootdorp, (Ir van Essen), vond het nodig dat het ontwerp ingrijpend werd aangepast.

Het resultaat kunt u nog steeds bekijken. De toren is 7 meter in doorsnee en ongeveer 20 meter hoog. Hij is zeskantig en bestaat uit een betonnen skelet met daartussenin rode baksteen. Daar bovenop een zeskantige afgeplatte koepel, een glasconstructie.

Aan de veldzijde beschikken de twee etages over grote raampoppervlakken en aan de achterkant is het hele trappenhuis voorzien van een glazen wand. Met dat glas past het ontwerp goed bij het luchthavengebouw van Ypenburg uit 1936, dat overigens ook nog bestaat en (door Brinkman en van der Vlugt) de stijl van "het Nieuwe Bouwen" uitstraalt. Naast de toren staat een klein gebouwtje voor de noodstroomvoorziening.

Omdat de toren 's winters te vochtig en 's zomers te heet werd, werd hij later van buiten bekleed met metalen golfplaten met de ribben verticaal. Ook kwam er een airco-installatie. Alleen van het bijgebouwtje kun je nu de oorspronkelijke bakstenen nog zien. Tot de sluiting van de basis in 1992 heeft de toren geen ingrijpende veranderingen meer ondergaan.

Bij de eerste plannen voor de inrichting van de VINEX-locatie Ypenburg, kreeg onze toren echter een nieuwe kans. Frits Palmboom die de contouren van de nieuwe wijk ontwierp, nam daarin verwijzingen op naar het vliegveldverleden. Zo werd er zo'n 50 meter naast de oude landingsbaan een brede sloot geprojecteerd, zo lang en zo strak, dat het lijnenspel een duidelijke verwijzing is naar de oude landingsbaan. De wijk is dus om de toren heen ontworpen. Verder had hij plannen om oude details als windvanen en baanverlichting op te nemen in de wijk. Maar ja, dat was toen, en met de tijd krimpt het budget..... Het projectbureau Ypenburg, eigenaar van de toren, zit er een beetje mee in de maag. Verder is het te druk met de nieuwbouw om ook nog aandacht te besteden aan een restauratie of een herbestemming. Ook de gemeente Pijnacker-Nootdorp, op wiens grond de toren staat, is wel van goede wil, maar heeft geen middelen voor een concrete herbestemming of restauratie.

Slopen dan maar? Een aantal verontruste mensen heeft dit willen voorkomen en heeft de toren daarom in 2003 gekraakt. De krakersgroep organiseert er zo nu en dan alternatieve evenementen.

Inmiddels is onze toren 50 jaar oud. Oud genoeg om in aanmerking te komen voor een beschermde status van Rijksmonument. Omdat het Rijk heel terughoudend is geworden in het toekennen van deze bescherming, kunnen we daar niet op hopen. En wees eerlijk: echte bescherming geniet je pas als je een nuttige herbestemming vindt met een commercieel of maatschappelijk doel. En dat kan! Binnen korte tijd is de toren het middelpunt van een woongebied met tienduizenden bewoners. Vlak ernaast ligt een kruising van regionale fietspaden en vlak ervoor een prachtige waterpartij met promenade. Kansen genoeg, maar nu nog een ondernemer die de uitdaging aanneemt. Wie durft, wil en kan weer leven blazen in dit laatste stukje van de basis Ypenburg?

Bert Huijgen, Stichting Historisch Ypenburg

De oude heerlijkheid Nieuwveen, bijna weer bij Den Haag gevoegd!

door F.J.A.M. van der Helm

De drang van de gemeente Den Haag om telkens het grondgebied uit te breiden, valt duidelijk niet bij iedereen in goede aarde. De grote Haagse annexatie van 2002, waarbij delen van Leidschendam, Rijswijk, Nootdorp en zelfs Pijnacker bij Den Haag werden getrokken, ligt nog vers in ons geheugen.

Toch is het eigenlijke „die Haghe”, door de eeuwen heen groter geweest dan alleen het grafelijk Binnenhof met de regeringsgebouwen en de landerijen daar omheen. Vroeger was er ook nog het tamelijk onbekende Nieuwveen, dat tot Den Haag behoorde. De heerlijkheid Nieuwveen, thans deeltmakend van Nootdorp, is wonderwel door ambtenaren en politici voor de huidige annexatie gespaard gebleven. Terwijl dáár juist een beroep gedaan zou kunnen worden op “oude historische rechten”!

Het grondgebied van heel Den Haag, omvatte het dorp van „die Haghe” én Haagambacht, bestaande uit Scheveningen, Eikenduinen, Halfloosduinen en Nieuwveen, zo valt reeds te lezen in 1494¹, waaraan toegevoegd werd, dat „Nyeuveen” (ook wel Gravenveen genoemd) bestond uit 5 of 6 huizen, waar mensen woonden, die zich bezighielden met de turfwinning.

Het gaat hier om een van de eerste berichten over een stukje land ver gelegen van Den Haag. Ook

lezen we daar informatie over de inwoners alsmede de reden van het bij Den Haag behorende land: turfvoorziening in verband met energie!

Verder kan uit die tijd nog gemeld worden, dat het gebied verarmd was en het meeste land uitgedolven was. Let wel: dit was vóór de uitvinding van de turfbeugel, want door de komst van dit instrument zou men later nieuwe lagen turf weten te delven.²

“En verder behoorde tot die Haghe een stuk veengrond, bij Nootdorp gelegen en geheeten Nieuwveen, ongeveer 90 morgen groot”, schrijft N.J. Pabon in een uitgebreid artikel over Den Haag in het jaarboek van Die Haghe, 1924³. Hoezo 90 morgen?

Vermoedelijk heeft Pabon hier alleen de Oost- of Westnegentigmorgen in gedachte, die beide 90 morgen groot zijn, want de totale oppervlakte van de heerlijkheid Nieuwveen is groter dan deze 90 morgen. Behalve deze 2 x 90 morgen is er ook nog een stuk land Hondertmorgen geheten. Hiermee komt de oppervlakte van Nieuwveen op een grootte van 280 morgen.

Behalve door het Grafelijke Hof, werd er ook door het klooster van Loosduinen turf gewonnen.⁴

Ontstaan

In 1316 bestaat er geen vermelding van Nieuwveen in de rentmeesterrekening, doch wel in die van 1343, zodat we mogen aannemen dat Nieuwveen vóór 1343 op de kaart is gezet of bij Den Haag is gevoegd. Dit blijkt bevestigd te worden door Van der Aa⁵, die in zijn lijvige handboek schrijft, dat Graaf Willem IV van Holland op donderdag na St Lievensdag (27 juni⁶) 1341 in een giftbrief Nieuwveen had overgedragen. De brief vermeldt de verkoop van de *wildernis* van de Graaf te Nootdorp, welke door hem in 1329 –zaterdag na Kerstdag- in erfhuur was uitgegeven. Een duidelijke vermelding, waarin het bestaan van Nieuwveen dus in 1329 wordt genoemd.

Dankzij het boeiende en interessante Baljuwboek van 1359⁷ krijgen we een kijkje in het bestuur van de heerlijkheid. Zo zien we een eerste vermelding in verband gebracht met een misdrijf, waarbij de twijfelachtige eer te beurt komt aan Mouwerijn Heijnsz, die de bode van de rentmeester mishandelde en daarvoor een aanzienlijke geldstraf kreeg opgelegd door baljuw Aernt van Dam. De boete bedroeg 45 pond, die voor de ene helft betaald diende te worden komende vastenavond en de andere helft met Pasen. Een verschil dus van 40 dagen.

² „Meeten, boren en besien” (proefschrift over turfwinning) van A.J.J. van 't Riet, *Verloren, Hilversum* 2005

³ *Die Haghe jaarboek 1924*, pp 70-244 door N.J. Pabon

⁴ *De abdij van Loosduinen door Willem E. den Hartog, Nieuwe Haagsche, 's-Gravenhage*, z.j.

⁵ *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, Zaltbommel 1978, herdruk 1846*, p. 154

⁶ *vermoedelijk de populaire heilige uit de 11^e eeuw te Gent*

⁷ *zie b.v. baljuw rek 1373-74 f. 2 „onstaen van over delven op den Nuwenveen”, Pabon blz 86; Die Haghe, excerpten uit de rekeningen van de bailluws van die Haghe pp 23-85*

¹ *Enquete ende Informatie over Hollant ende Vrieslant anno 1494 p. 257, E.J. Brill Leiden 1876*

Overigens bedroeg de wedde van de baljuw over het jaar 1359/1360 20 pond. Aernt van Dam werd in 1369 opgevolgd door Foykin Willemsz, die tot 1386 baljuw zou blijven.

Het is ook de baljuw, die toestemming geeft om tegen betaling turf te delven zo lezen we in hetzelfde Baljuwboek. Veel vroeger is er weinig bekend over het leven te Nieuwveen.

Heerlijkheid

Nieuwveen bestond in het begin voornamelijk uit “die wildernissen” met energierijke grond. Wat hier tussen 1329 en 1343 werd overgedragen zijn de lage heerlijke rechten. De hoge rechten bleven in handen van de Graaf en zijn opvolgers.

De heerlijkheid Nieuwveen was in de 14^e eeuw in bezit gekomen van jonkvrouw Van Polanen, die echtgenote was van Willem van Duivenvoorde. Zij kreeg als ambachtsvrouw 1/3 deel van de netto opbrengsten uit gelden ontvangen wegens boeten en bekeuringen.

In de 16^e eeuw had Nieuwveen een eigen dagelijks gerecht, bestaande uit de schout en gezwoeren, met een eigen secretaris. De hoge jurisdictie van de heerlijkheid blijft in handen van Den Haag, zoals nog in 1657 blijkt.⁸ Niet alleen behoorden beslissingen in bestuurlijke (lees: belasting) zaken tot de hoogheerlijke rechten, maar ook op het gebied van de rechtspraak -waaronder de halsmisdaden-⁹ bleef de baljuw van Den Haag verantwoordelijk. Kleine vergrijpen, maar ook overdrachten van land werden door het plaatselijke gerecht behandeld.

In de Informatie 1514¹⁰ brengen twee afgevaardigden uit Nieuwveen, “buyeren” genaamd, verslag uit over de stand van zaken omtrent bevolking en inkomsten uit dit gebied. Deze aangestelden zijn Pieter Corneliszn, 53 jaar oud en Willem Willemsz 30 jaar oud. Vermeld wordt, dat er ongeveer 25 huizen staan, die voornamelijk gebouwd zijn van elsenhout. Het aantal is verdubbeld vergeleken met het vorige onderzoek, doch hierbij moet wel worden aangetekend, dat de huizen kleiner zijn geworden en van mindere waarde.

Nieuwveen heeft –samen met Hogeveen- een kerkelijke relatie met het bestaande Nootdorp: Nieuwveen valt onder de parochie van Nootdorp.

De heerlijkheid Nootdorp bleef tot 1724 in ‘s graven boezem in tegenstelling tot Nieuwveen, waarvan in 1341 de lage heerlijke rechten door graaf Willem IV werden verkocht.

De belasting, die uit het gebied naar Den Haag komt is minimaal. Men spreekt over een pond per jaar aan „exchijs” (=accijns), doch meldt tezelfdertijd, dat

enkele jaren niet is betaald, hetgeen het lage welvaartspeil aangeeft van de bewoners te Nieuwveen, die vooral verveners van beroep waren. De totale belastingomslag bedroeg circa 6 pond. De verschillende 10^e penningen van o.a. 1543 en 1557 werden opgehaald door collecteurs uit Den Haag.

In de verpondingen van 1581¹¹, ziet het totale financiële plaatje van Den Haag er als volgt uit:

Den Haag 900 £,	waarvan belasting 450 £
Haagambacht behalve de navolgende	
Dorpen 501 £,	waarvan belasting 250 £ 10 st
Scheveningen 36 £,	waarvan belasting 18 £
Eijkenduinen 389 £,	waarvan belasting 194 £ 10 st
Nieuwveen 60 £,	waarvan belasting 30 £
	_____
	242 £ 10 st

In ieder geval blijkt dat het onbekende Nieuwveen welvarender was voor Den Haag dan het thans zo bekende Scheveningen, dat met zijn toeristenbelasting een ruime financiële bijdrage geeft aan Den Haag! Bij aanvang van de Bataafse Tijd in 1795 is een begin gemaakt met het opdoeken van de heerlijkheden. De naam bleef wel bestaan, doch heerlijke rechten waren definitief verleden tijd rond 1850.

Dit artikel is eerder verschenen in het Mededelingenblad van de NGV afdeling Delfland, jaargang 6, no. 1, maart 2007.

Veenweg 53

Het bestuur heeft aan het College van Burgemeester en Wethouders een verzoek ingediend om een procedure in gang te zetten die leidt tot de aanwijzing van het object ‘Veenweg 53’ als gemeentelijk monument.

Het pand Veenweg 53, lokaal ook bekend als de oude kosterswoning dateert van circa 1875. In het Monumenten Inventarisatie Project Zuid-Holland van 1995 is dit object opgenomen onder accessienummer 0012477 en objectcode ZH-DS-404-27. Naar ons bekend, is het betreffende object opgenomen op de gemeentelijke werklijst van mogelijke objecten die het

⁸ Oud Archief 350 onv. Nr. 6218 d.d. 18 mei 1657, GA ‘s-Gravenhage

⁹ „Voor God, Graaf en Geslacht” door Bert Koen, Verloren, Hilversum 2005

¹⁰ Informatie van de steden ende dorpen van Hollant ende Vrieslant 1514, Uitg. A.W. Sijthoff, Leiden 1866

waard zijn om te worden aangewezen als gemeentelijk monument.

Het pand waar het hier om gaat en het omringende perceel heeft een unieke cultuurhistorische waarde. Het voldoet daarmee aan de definitie van monument in de monumentenverordening, waarin is opgenomen dat 'een zaak die van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, zijn betekenis voor de wetenschap of zijn cultuurhistorische waarde' als een monument kan worden aangemerkt.

Het pand is een van de oudste bestaande bebouwingen aan het Nootdorpse deel van de Veenweg. Het is oorspronkelijk gebouwd als paarden-/ koetsenstalling ten behoeve van de kerkgangers die menigmaal van ver naar de kerkdienst kwamen en is min of meer gelijktijdig met de bouw van de H. Bartholomeuskerk gerealiseerd. Vroeger kwam de functie veel meer voor. Met de vervanging van paard en koets door de auto verviel de functie.

Na een eerste inventarisatie van de dorpen in de Zuid-Hollandse weidegebieden zijn we tot de conclusie gekomen dat deze combinatie van kerk met paarden-/koetsenstalling niet meer voorkomt met uitzondering dus van Nootdorp. Daarmee is het de laatste locatie waar dit nog duidelijk herkenbaar en nog in een nagenoeg oorspronkelijke staat aanwezig is. De hierboven genoemde inventarisatie karakteriseert en omschrijft dit helder en beknopt als een: 'vrij gaaf complex; karakteristiek voor streek/periode.'

De combinatie met het monument Bartholomeuskerk en pastorie maakt het pand nog waardevoller en vormt het de omgeving tot een uitzonderlijk unieke locatie.

Ook het perceel waarop het betreffende pand is gelegen, heeft een cultuurhistorische waarde. Het perceel draagt de naam "Kerkwijk", die ook op kaarten uit het eind van de 19^e eeuw en begin twintigste eeuw staat vermeld. De sloten aan beide zijden, haaks op de Veenweg, liggen daar al eeuwen en markeren de oude verkaveling van vóór de diepe vervening in de eerste helft van achttiende eeuw. De toegang tot het perceel wordt gekenmerkt door een ijzeren ophaalbrug met kettingen en is al meer dan honderd jaar in originele staat.

Door de provincie Zuid-Holland is recent de nieuwe Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) vastgesteld. Daarbij is de Veenweg als een historisch maatschappelijke lijn van hoge waarde aangemerkt. De cultuurhistorische waarde van de Veenweg wordt versterkt door de aanwezigheid van panden zoals dat van Veenweg 53.

De verstedelijking van Nootdorp is een onontkoombaar en steeds verdergaand proces. Samen met veel Nootdorpers vinden we dat binnen dit proces een groot belang moet worden toegekend aan het behoud van de resterende cultuurhistorische

waardevolle objecten die de kern van Nootdorp op dit moment nog rijk is. Die waarden worden door particuliere projectontwikkelaars veelal niet gerespecteerd. Geruchten over de verdere aantasting van Kerkwijk en directe omgeving op korte termijn worden krachtiger. Dat is voor ons de reden om het College te verzoeken het pand en perceel versneld als een gemeentelijk monument aan te merken.

Bibliotheek Nootdorp

Een zaak van vrijwilligers – door Ninon Vis

Toen de Nootdorpse Bibliotheek vorig jaar genomineerd werd voor de vrijwilligersprijs van de gemeente, kwam dit als een laat, maar wel zeer terecht eerbetoon. De gemeente had wel iets goed te maken. Het was immers een wethouder die ooit opmerkte: "De bibliotheek? Dat is een hobby van dames met teveel vrije tijd."

Bibliotheekmedewerkers hebben met het bestuur door de jaren heen veel moeite moeten doen om subsidiegeld los te krijgen en een betere huisvesting. En zelfs in 2003, na de fusie met Pijnacker, moesten medewerkers en lezers de barricaden op om een dreigende sluiting van de Nootdorpse vestiging wegens bezuinigingen te verhinderen.

Volksbibliotheek

Al in 1906 bezat de openbare school aan de Dorpsstraat een kleine voorraad boeken. Rond 1920 werden voor het eerst boeken uitgeleend in Nootdorp en wel door de r.k. Volksbond in het verenigingsgebouw aan de Veenweg. Dit bibliotheekje groeide uit tot de r.k. Parochiebibliotheek Nootdorp, "*De Hechte Band*" genaamd.

Trouwe lezers konden ook terecht bij mejuffrouw De Bie in de consistoriekamer van de Hervormde Kerk in de Dorpsstraat. Zij beheerde daar een kist met boeken, een wisselcollectie.

Tot 1942 was W.A. Overtoom, hoofd van de r.k. lagere school, hoofd van de Parochiebibliotheek. Hij werd opgevolgd door G.J. Duin. In 1965 kwam R.H. Otterloo in beeld. De boekenuitleen in het verenigingsgebouw aan de Veenweg, tevens jeugdhuis, werd in die tijd gedaan door meester De Kort. Hij was een fervent tafeltennisser en als er een kind riep: 'Meester, mag ik een boek?' Was zijn antwoord meestal: 'eerst even dit spelletje afmaken'. In 1965 werd aan mevrouw J.P. van der Pas – Leunisse gevraagd of zij mee wilde helpen de administratie van de Parochiebibliotheek op orde te brengen. Haar man was vrijwilliger bij de Rotterdamse bibliotheek en zij kon dus van zijn hulp en ervaring gebruik maken. Begin jaren 60 gingen er stemmen op om de kerkelijke bibliotheken samen te voegen. Initiatiefnemers waren Otterloo en wethouder F.B.Deiman. Het was geen eenvoudige opgave, die aanleiding gaf tot eindeloos moeizaam vergaderen. Burgemeester Schölvinck was

Jopie v.d. Pas, boeken stempelend, aan de Molenweg

voorstander en hij beloofde uit eigen zak 1000 gulden te zullen bijdragen als het lukte om de bibliotheken te bundelen. Of hij daadwerkelijk heeft betaald, is niet bekend.

In 1969 kon eindelijk de *Stichting Gemeenschappelijke Bibliotheek Nootdorp* aan de slag met als bestuursleden de heren Geerdink (voorzitter), Hamers, Dollee en Kok en de dames Pieck en Steeneveld. Het woord "openbaar" was nog een stapje te ver, vandaar dat "gemeenschappelijk" de beste term werd geacht voor de nieuwe volksbibliotheek, de latere *Stichting Bibliotheek Nootdorp*. Er waren met opzet ook niet-kerkelijke bestuursleden aangetrokken, om zich tot het gehele Nootdorpse publiek te kunnen richten.

Intussen was er nog steeds geen passende huisvesting gevonden. Toen in 1969 het gemeentelijk badhuis de deuren sloot, bleek de bovenverdieping van dit wijkgebouw aan de Kerkweg een prima ruimte te zijn voor de nieuwe bibliotheek; beneden kwamen een tandarts, masseur en de kruisverenigingen.

In mei 1970 opende burgemeester F. Winkel de bibliotheek, die onder leiding stond van Jopie v.d.Pas, met als tweede mevrouw J. Verkaik – Wabeke. Aan haar was in eerste instantie gevraagd of zij wilde helpen met het catalogiseren van de boeken. Die boeken kregen een gekleurd stipje, zodat men kon zien uit welke bibliotheek ze afkomstig waren. Mocht de samenwerking mislukken, dan konden de juiste boeken worden teruggegeven. Bij de feestelijke opening attendeerde een lid van de Katholieke Bibliotheek Centrale het nieuwe bestuur erop, dat men vooral de bejaarden niet moest vergeten en dat men hen moest adviseren bij het kiezen van de juiste boeken. Zij mochten eens een verkeerd exemplaar in handen krijgen!

Boeken inkopen

Een groep van ongeveer tien enthousiaste vrijwilligers ging aan de slag om de uitleen en de aankoop van boeken in goede banen te leiden. Men begon met 50 leden en enkele honderden boeken. Je kon een knipkaart kopen voor twee gulden, waarvoor je 10 boeken kon lenen of per boek 25 cent betalen. Dit systeem werd al snel uitgebreid met de mogelijkheid lezerspasje te kopen: een riks per jaar

voor de jeugd en 65 plussers en een tientje voor volwassenen (ter vergelijking: nu betaalt een volwassenen 34 euro).

Na een jaar telde de nieuwe bibliotheek bijna 500 lezers (ter vergelijking: nu 5 duizend).

Jopie v.d. Pas: "In die grote tuindergezinnen moesten de kinderen vaak kiezen tussen lid worden van de bibliotheek, of gaan voetballen dan wel zwemmen. In het begin bedroeg de gemeentelijke subsidie niet veel meer dan enkele tientjes, maar in 1974 kregen we toch wel 3600 gulden. Ik had voordien al series puntgave en gekafte boeken opgekocht van de sigarenwinkeliers, die stopten met het uitleen van romans voor een dubbeltje. Nu kregen we een V&D pasje, waarmee we eerste keus met korting hadden in de voorverkoop. Ook herinner ik me nog, dat we in de pastorie uit de eigen voorraad van de pastoor boeken mochten uitzoeken.

Ik had inmiddels het bibliothecaris-diploma gehaald bij de LOI en wij werden bij het opzetten van de nieuwe bibliotheek goed geholpen door de Katholieke Bibliotheek Centrale, de KBC, die richtlijnen had opgesteld voor de leeftijdsindeling. Dat kwam wel neer op een soort van censuur. Pietje Bel ging nog net, maar er waren kinderboeken, die we niet mochten aanschaffen. Soms kregen we boze ouders aan de telefoon, die het meegebrachte boek voor hun kind absoluut niet geschikt vonden."

De aanschaf van nieuwe boeken verliep al gauw aan de hand van het recensie-systeem van de PBC, de Provinciale Bibliotheek Centrale, veel later Probiblio genaamd. De PBC stuurde een lijst met boekrecensies op, de leiding van de Nootdorpse bibliotheek maakte een keuze en ging vervolgens naar de boekopslag in Schiedam, later naar Haasbeek in Alphen aan de Rijn om de bestelde boeken op te halen, die al uitleenklaar waren.

"Als we snel nieuwe boeken wilden hebben, gingen we naar Paagman in Leidschenhage", vertelt Mimy Verkaik, "maar we hadden niet veel geld ter beschikking, dus moesten we onze keuze zorgvuldig bepalen. Die Paagman-boeken moesten we bovendien zelf plastificeren en etiketteren en soms naar de boekbinder sturen om ze te voorzien van een harde kaft. Doordat we structureel te weinig geld kregen, hebben we wel eens, uit stil protest, de

De kaartenbakken van de Molenweg met erachter v.l.n.r. Dien 't Jong, Mimy Verkaik en Annie Zwart.

boetes voor het te laat terugbrengen van boeken opgespaard, het bedrag buiten de boeken gehouden en zijn we met z'n allen Chinees gaan eten in het restaurant, dat toen op de hoek van de Maria van Oosterwijkstraat zat, waar later de Amrobank kwam. Het lekte uit en we kregen te horen dat dit niet de bedoeling was."

Molenweg

Het kon niet uitblijven: al gauw was de ruimte te klein om het groeiende boekenbestand een plaats te geven. Het bestuur van de bibliotheek beijverde zich om de gemeente duidelijk te maken dat er beslist een grotere ruimte moest komen. Er volgden jaren van heftige discussies in de gemeenteraad rond het beschikbare geld en het benodigde vloeroppervlak. Het Jozefhuis aan de Veenweg, voormalig bejaardentehuis, kwam in beeld, toen bleek dat het kerkbestuur de lege ruimte daar graag wilde verhuren. Bestuur en vrijwilligers van de bibliotheek kwamen echter in opstand en dienden een bezwaarschrift in. Zij vonden het Jozefhuis onaanvaardbaar, omdat men daar weer niet op de begane grond zou zitten, omdat de ligging niet centraal was en omdat het gebouw in slechte staat verkeerde.

Jopie v.d. Pas: "Ik kan me nog die rondleiding door het Jozefhuis herinneren; het was boven allemaal erg verwaarloosd. In het wijkgebouw moesten de bezoekers ook een trap op en daar wilden we vanaf. We hadden dit opgelost door bij mensen die moeilijk ter been waren de boeken thuis te brengen."

Nieuwbouw kon om financiële redenen niet doorgaan, maar de School met de Bijbel aan de Molenweg kwam in 1976 vrij en dat leek een prima ruimte voor de eerstkomende tien jaar. In 1977 besloot de Gemeenteraad tot aanpassing van de school met de belofte dat begin jaren 80 nieuwbouw zou volgen, want volgens de toenmalige plannen zou de school moeten worden afgebroken. Dit is echter nooit gebeurd; nu staat hij propvol met spullen van de Kringloopwinkel en heeft de school een monumenten status. Het wijkgebouw aan de Kerkweg is inmiddels wel afgebroken en vervangen door een appartementengebouw.

Kindermiddag in de Molenweg

In 1978 verhuisden de vrijwilligers eigenhandig de ruim 9.000 boeken en de inventaris van de Kerkweg naar de Molenweg. Dit boekenbestand zou in de komende tien jaar verdubbelen, terwijl toch van de toegezegde nieuwbouw lange tijd geen sprake meer was.

(Wordt vervolgd)

Website Geschiedenis van Zuid-Holland

PROVINCIAAL ERFGOEDHUIS-ZH
HISTORISCH CENTRUM

Op donderdag 21 juni 2007 werd in Delft de website Geschiedenis van Zuid-Holland gelanceerd, het resultaat van een samenwerkingsverband van het Nationaal Archief, de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen en het Erfgoedhuis Zuid-Holland. De openingshandeling wordt verricht door Jan Franssen, Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland.

Zoeken....in de Zuid-Hollandse archieven

De website brengt de geschiedenis van Zuid-Holland en de daarmee verbonden archiefcollecties onder de aandacht van een breed publiek. Op de site zijn historische verhalen te vinden, die door bijzondere archiefstukken tot leven worden gebracht. Een integrale zoekfunctie maakt het mogelijk in de online collecties van een groot aantal deelnemende archieven te zoeken.

Verhalen over historische onderwerpen, thema's en alle Zuid-Hollandse gemeenten

Bezoekers van de site kunnen de geschiedenis van Zuid-Holland ontdekken aan de hand van een groot aantal verhalen. Over Romeinen en Germanen, monniken en ridders, de VOC en de Reformatie, maar ook over turfwinning, de opkomst van de radio en sport. Ook komen alle meer dan tachtig Zuid-Hollandse gemeenten aan bod, van Alblasterdam tot aan Zwijndrecht.

Bijzondere archiefstukken

Al deze verhalen worden geïllustreerd door bijzondere archiefstukken. Deze zijn afkomstig uit het Nationaal Archief en uit een groot aantal Zuid-Hollandse archieven en vaak speciaal voor de website gedigitaliseerd. Het gaat om bijzonder gevarieerd materiaal. Zo zitten er (pagina's van) middeleeuwse manuscripten bij, maar ook het reglement van een vluchtelingenkamp in Gouda, dat in 1914 geopend werd voor Belgische vluchtelingen. Andere voorbeelden zijn het notitieboekje dat Johan de Witt bij zich droeg toen hij in 1672 vermoord werd en een lijst met overlevenden van de schipbreuk van VOC schip "De Zoetigheid" uit 1722.

Kaartencollecties gedigitaliseerd

Speciaal voor de website is in het Nationaal Archief het Zuid-Hollandse kaartmateriaal – meer dan 2800 kaarten - uit de collecties Hingman en Ernsting digitaal gefotografeerd. In beide collecties gaat het voornamelijk om gedrukte kaarten, maar er zijn ook prachtige manuscripten bij. De kaarten geven een goed beeld van het veranderende landschap vanaf de 16de eeuw tot en met de 19de eeuw en zijn voor de kaartenliefhebber een bron van informatie en genoeg. In digitale vorm is de collectie nu voor iedereen toegankelijk.

Vanaf 21 juni 2007:

www.geschiedenisvanzuidholland.nl

Donkelaar

De familie Donkelaar heeft ons al eerder verblijd met een aantal oude krantenknipsels. Nu vonden zij nog een aantal oude dia's met Nootdorpse beelden. Eén daarvan is een dia van de muziektent in het Wilhelminapark. De Nootdorpse harmonie trad hier regelmatig op. Ook werd Jan Janssen hier gehuldigd na zijn overwinning in de ronde van Zuid-Holland en zijn uitstekende prestaties in de Tour de l'Avenir. In de 60-er jaren is de muziektent afgebroken.

Dringende oproep

We zijn zeer dringend op zoek naar nieuwe redactieleden voor deze Nieuwsbrief. Als de kopij opdroogt en we vinden geen nieuwe redactieleden dan moeten we serieus nadenken of de Nieuwsbrief in deze vorm voort kan blijven bestaan.

Interesse: ☎ 015 310 8117 of ✉ henk@rolvink.info

Van de penningmeester

Voor diegene die de contributie (€ 15,00) voor het jaar 2007 nog niet betaald hebben het verzoek dit bedrag zo spoedig mogelijk over te maken op bankrekening nummer 1373.59.675, ten name van Noitdorpsche Historiën te Nootdorp.

Giften

Bij beschikking van de Inspecteur van de Belastingdienst - dossiernummer 23347, dd. 30 juli 2004 - is besloten om de Vereniging Noitdorpsche Historiën aan te merken als instelling zoals bedoeld in artikel 24, lid 4 van de successiewet 1956.

Dit betekent dat giften gedaan aan de Vereniging aftrekbaar zijn in uw aangifte Inkomstenbelasting.

Hiervoor gelden natuurlijk een aantal regels. Zie voor de meest actuele regels de site van de belastingdienst.

Het bankrekeningnummer van de vereniging is: 1373.59.675 ten name van Noitdorpsche Historiën te Nootdorp. Vermeld er wel bij dat het om een gift gaat!

Voorzitter	Secretaris	Penningmeester
Henk Rolvink Fonteinkruid 23 2631 DT Nootdorp tel.: 015 310 8117	Ron Schenk Lisdodde 8 2631 DJ Nootdorp tel.: 015 310 8710	Ruud Staal Sytwinde 185 2631 GZ Nootdorp Tel.: 015 310 6037

www.noitdorpsche-historien.nl

Colofon: ISSN 1570-1662

Uitgave van de Vereniging Noitdorpsche Historiën
Redactieadres: Populierenlaan 28, 2631 HX Nootdorp.

Samenstelling en redactie:

Gerry Buursink, Henk Rolvink, Ninon Vis

Verschijsing

De Nieuwsbrief verschijsing éénmaal per kwartaal.

Verspreiding

Leden van de Vereniging Noitdorpsche Historiën ontvangen de Nieuwsbrief gratis. Niet-leden betalen € 2,50 per nummer.

Contributie

De contributie bedraagt minimaal € 15,00 per jaar.

Rekeningnummer: 1373.59.675.

De Vereniging is ingeschreven in het Verenigingsregister van de Kamer van Koophandel Haaglanden te Delft onder nummer 271.971.110.

De statuten zijn vastgelegd in notariële akte op 28 februari 2001.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.